

İbrahim Minnetođlu (1920)

ERZURUM

Erzurum'da beni titreten bir sođuđa ben "buđ!" diyorum. Ama Erzurumlu:

"Seççer gibi beğ, seççer gibi hava mübarek!.. Isıcacık." diyor.

Ne denir Erzurumlu bu... Sağlamlık, yiğitlik, dayanıklılık hamurunun mayası...

Ben görmeyeli epeyce değişiklik olmuş Erzurum'da. İstasyonda park yapılmış, yeni yeni büyük binalar yükselmiş, istasyon caddesinin sonundaki camiın etrafı açılıp küçük bir meydan olmuş. Eskiden gözükmeyen, birtakım eciş bücüş dükkânlar arasında sıkışıp kaybolan cami şimdi meydana çıkmış, açılan meydanı küçültmüş yutuvermiş. Sanki gülüp:

"Meydan dediđiniz de bu mu ki?" demek istiyor.

Meydandaki köşebaşına büyük bir levha dikilmiş, "çiftçi vatandaşları Pancar Kooperatifi'ne üye olmağa" davet ediyor. 1956'da açılacak olan şeker fabrikasına şimdiden hazırlık başlamış. Fabrika evleri bitmek üzereymiş.

Çiftçi vatandaş kooperatife üye olmayıp da ne yapacak? Fabrika da kooperatif de medeniyet işareti!..

Türk çiftçisi de medeniyet nimetlerinden istifade etmeye lâyık. Hatta tarihi, coğrafyası icabı mecbur.

Birçok büyük şehirlerimizde tez ulaşma vasıtası, yol tıkama aracı, cana kıyan cambaz, lüks ve gösteriş meraklılarınca geçerli övünme silâhı otomobil: Erzurum'da rağbet görmemiş. Otobüs de az. Çoğu yokuş, sayılı bir iki caddesi olan Erzurum'da sokak durumu İstanbul'un Kadıköy'ü ile yarış edecek kadar bozuk. Kağnı ile fayton arabası burada alabildiğine bol.

Gördüğüm şehirler içinde kağnının en çok itibar gördüğü şehir Erzurum'dur dersem mübalâğa etmiş sayılmam.

Hani bizim İstanbul'da bir zamanlar sık sık görülen otomobilli satıcılar vardı. Nasır ilâcından traş kremine, diş tozundan verem dermanına kadar üstünde delik açılmış taksilerde satış yaparlardı ya... Şimdi bu işin daha antikasını Erzurum'da gördüm.

Sabah saat 8.30'da "Taş Mağazalar" denilen yerde, bir faytonun etrafına büyükçe bir kalabalık toplanmıştı. Yaşı elli beşlik şişman bir satıcı ile, otuz yaşlarında bir adam, bir de yirmi yaşlarında güneş gözlüğü takmış bir delikanlı. Üç ahbap çavuşlar... Sesleri kısılmış olduğu halde yine de gırtlaklarını zorlaya zorlaya bağıyorlardı.

"İstanbul'da, Mısır çarşısında, Hacı (.....)'nın sadece vatandaşlarımız için imâl ettiği bu yakı (kaldırıp gösteriyorlardı) romatizma başta olmak üzere; ağrılara, sızılara, yara berelere, ademî iktidara, bel gevşekliğine, geceleri yatağını ıslatan büyük, küçük herkese!.. İstanbul'da fiyatı bir lira olduğu halde; biz, posta ücreti, nakliye ücreti, reklam ücreti ve daha bilinip bilinmeyen (!) çeşitli ücretleri kesemizden ödeyerek sırf vatandaşlarımıza, din kardeşlerimize hediye etmek, onların hayır dualarını almak arzusu ile taa Erzurum'da da bir lira gibi ehemmiyetsiz bir paraya hediye ediyoruz. Buyurunuz, buyurunuz, haydi buyurunuz alan var mı?"

Önce, yirmilik, sonra otuzluk arkasından elli beşlik satıcı faytona çıktı, bangır bangır bağırdı:

"Sayın vatandaşlar, muhterem din kardeşleri, aziz hemşeriler!" dedi. Dedi ama:

İh! Mısır çarşılı Hacı (.....)'nın yakısına hiç bir Erzurumlu itibar etmedi, ilgi göstermedi.

Her biri çelik bir yay gibi, her biri bir aslan tutsa ağzını yırtacak gibi kuvvetli ve sıhhatli olan boylu boslu, pembe yüzlü Erzurumluların Hacı (.....) yakısının iyi ettiği (!) dertlerle uzak yakın akrabahlığı yoktu...

(Vagon Penceresinden, s. 47-49, 105-107)